

1. Openbare samenvatting

Projecttitel

Gebiedsgericht SLIM

Aanleiding

In 2050 moeten 7 miljoen woningen van het aardgas af. Als eerste stap moeten in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn. Deze doelstelling uit het klimaatakkoord gaan we met de huidige aanpak niet halen. Als we kijken naar het huidige beleid in de energietransitie dan is de technische en financiële bril tot nu toe leidend geweest, terwijl het gedrag en wensen van bewoners en eigenaren aan de basis liggen van de energietransitie: de ontwikkeling van kennis, producten en diensten die hierop aansluiten zijn de sleutel tot succes. De beweging waarin woningcorporaties en gemeenten bewoners steeds actiever betrekken bij renovaties is al langer zichtbaar. Echter is hier veelal nog steeds sprake van een 'één dimensionale' vorm van participatie. Namelijk, bewoners worden uitgenodigd mee te denken in voor gestructureerde kaders. Oplossingsrichtingen worden dan naar gelang de economische en sociaal-politieke context in meer of mindere mate meegewogen. Implementatie van beleid vindt vervolgens plaats met de overheid in een sturende rol.

Doel van het project

Het hoofddoel van het project 'Gebiedsgericht SLIM' is het realiseren van de energietransitie doelstellingen binnen voor- en naoorlogse wijken (arbeiderswijken, tuindorpen en Vogelaarswijken) door juist de essentiële en existentiële waarden van de bewoners en eigenaren centraal te stellen en te verbinden met de energietransitie.

Ons antwoord op de uitdaging om de energietransitie in wijken met specifieke problemen te versnellen is de verdienmodellen die kunnen worden ontwikkeld binnen de energietransitie in te zetten om andere (meer urgente) problemen (baanzekerheid, inkomen), binnen de wijk op te lossen (ontwikkelen donut deal). Pas dan grijpen zaken beter op elkaar in en kun je de energietransitie op de agenda krijgen in de achterstandswijken. We willen de koppelkansen op het gebied van leefbaarheid, sociale cohesie en werkgelegenheid verzilveren.

Deliverable: Er is een slimme, integrale transitieaanpak ontwikkeld die herhaalbaar is in Nederlandse wijken met 'gespikkeld bezit', op basis van co-creatie van bewoners collectieven, gemeente en andere stakeholders, en die leidt naar een integrale gebiedsontwikkeling waaronder een aardgasvrije gebouwde omgeving en ontwikkelingsperspectieven voor bewoners.

Resultaat

Sociaal: Er is een wijkaanpak ontwikkeld met een waaier aan sociale instrumenten die de acceptatie, eigenaarschap en organisatievermogen van bewoners en gebouweigenaren (inclusief VVEs) van de energietransitie en integrale duurzame gebiedsontwikkeling heeft vergroot.

Democratisch: Er is een wijkaanpak ontwikkeld met een waaier aan democratische instrumenten die de zeggenschap van collectieven van bewoners en gebouweigenaren (inclusief VVEs) over de energietransitie in hun gebied heeft vergroot, die heeft geleid tot rechtvaardige financiële arrangementen en vertrouwenwekkende institutionele arrangementen, en daardoor hogere deelname percentages aan beschikbare en betaalbare technische oplossingen en aan verlaging van volloprisico's bij collectieve warmtevoorzieningen.

Technisch: Er is een herhaalbare Slimme Quick-Fit wijkaanpak ontwikkeld met een waaier aan technische opwekopties en verduurzamingsopties waarmee in 4 jaar tijd woonlastenneutraal 20% aardgasreductie valt te realiseren in een stedelijk gebied zoals Gaasperdam. En waarmee in 10 jaar tijd de doelstelling van 50% CO2 emissiereductie gerealiseerd kan worden.

Korte omschrijving van de activiteiten

We werken vanuit drie insteken: sociaal, democratisch en technisch.

Sociale insteek:

Verder vormgeven van en replicerbaar maken van een wijkhub/kraamkamer voor wijkverduurzaming, met aandacht voor spel, spelers, speelveld en spelregels.

- Werkende aanpak/opleiding met 50 kwartiermakers.
- Versterking van de kwartiermakersaanpak (groepsgewijs besmetten) met de !Woon aanpak (met energiecoaches die 1 op 1 achter de voordeur werken). Democratische insteek:
- Vorm geven aan nieuwe, transparante, eerlijke, inclusieve financieringsarrangementen, zodanig dat iedereen (ook BKR geregistreerden) mee kan doen.
- Vorm geven aan de Publiek-Civiel-Private samenwerking 4.0. in 2 of 3 casuïstieken.
- Het schrijven/verbeelden van een overall-verhaal met 10 sleutels voor maatschappelijk ecosysteemleren.

Technische insteek:

- Verkenning en uitwerking van warmte oplossingen (GroenGas, warmtenetjes, all-electric oplossingen; individueel en/of collectief). Verkenning en uitwerking van meerdere individuele en collectieve isolatie- en opwek-oplossingen (QuickFit).
- Communiceerbaar maken van 'de intelligente mix' op gebiedsniveau, context afhankelijk. **Locatie(s) waar het project wordt uitgevoerd (plaats, land):**

Gebiedsgericht SLIM wordt uitgevoerd in het gebied Gaasperdam (incl. Holendrecht, Nellestein, Reigerbos, Gein). Gaasperdam is een stadswijk gelegen ten noorden van het riviertje het Gein aan de rand van Amsterdam-Zuidoost,; 13.000 woningen, met 34.000 bewoners uit 110 verschillende culturen. Twee van de vier wijken binnen Gaasperdam zijn ontwikkelbuurten. Mix van overwegend tachtiger jaren woningen (laagbouw rijtjeswoningen), middelhoogbouw (appartementen, portiekflats), hoogbouw; daarnaast diverse scholen, maatschappelijke instellingen en 3 winkelcentra. Bewoners variërend van zeer arm tot arm tot middenklasse. Van sociale en particuliere huur tot koop. Diverse opleidingsniveaus, waarvan velen zonder startkwalificatie; veel analfabetisme, niet Nederlands of Engels sprekend, hoge werkloosheid, weinig perspectief, veel verschillende sociale verbanden (kerken) met veel 'bonding', maar weinig 'bridging' (eilandjescultuur).

De plannen van Gebiedsgericht SLIM vormen een mooie aanvulling op de RES Nood-Holland Zuid.

MOOI-thema waar het project op ingediend wordt:

MOOI thema: Gebouwde omgeving,

Meer specifiek: Doorontwikkelen van aardgasvrij arrangementen en ondersteunende processen/diensten:

- Innovatiethema 1: Ontwikkelen van integrale arrangementen voor renovatie. MMIP 3 1.2 Afwegingsmodellen en toepassingen, en MMIP 3 1-3 prestatiecriteria, monitoring en optimalisatie.
- Innovatiethema 3: Gebouweigenaren en- gebruikers centraal bij energierenovaties. MMIP 3, 3-1 en 3.2
- Innovatiethema 5: Collectieve warmte- en koude voorziening, duurzame warmtenetten. MMIP 4 - 4.4 socio-economische innovaties, samenwerkingsvormen, verdienmodellen voor partijen binnen een collectief systeem.